

מאת

אורי אבנרי

כ כנה המורה מאין כמות מאימח ברבע זה על מדינת ישראל — על עתידה, על התפתחותה, על עצם קיומה. מקורה אינו בסוריה. כל חבלני אלפתח גם יחד אינם מסוגלים לסכן את המדינה אף לרגע אחד. אין הם מסוגלים אלא להטריד, להכאיב.

מקורה גם אינו במיתון הכלכלי. הארץ עדיין רחוקה ממשבר כלכלי של ממש. עוד עומדים לרשותה משאבים כלכי ליים עצומים, אשר אירגונם והכנתם יכיר לים למנוע את ההידרדרות.

מקורה במחלה שאינה באה מבחוץ, אלא מבפנים.

זוהי המחלה הממאירה של ההיגירה מישראל — הירידה.

★ ★ ★

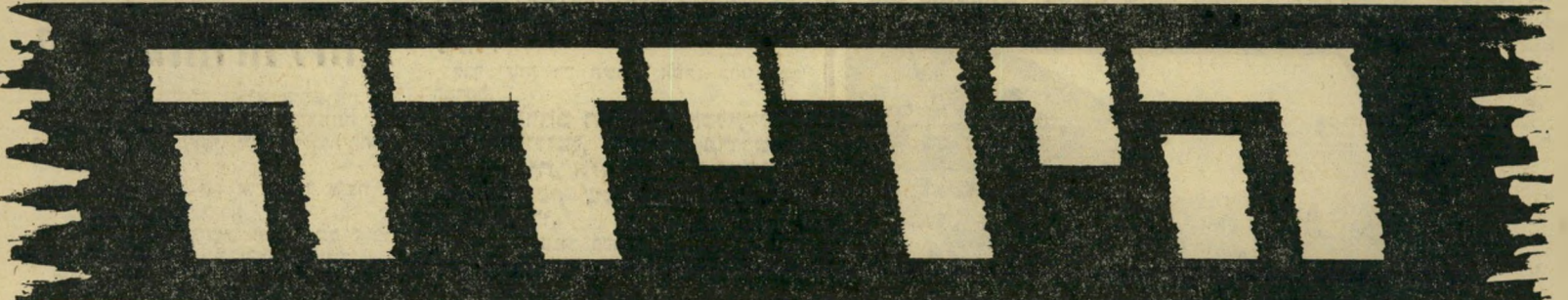
ע צם תופעת הירידה אינה מסוכנת, ואולי אף אינה שלילית. כאשר יש עליה המונית, מוכרחה להיות ירידה מסויימת. כך זה היה בכל ארץ של הגירה, וכך זה היה תמיד גם בארץ ישראל — עוד מימי העליה הראי שונה.

עולים באים לארץ חדשה. זהו תהליך קשה, אפילו מכאיב. אדם, כמו עץ, גדל בנוף מסויים. אין הוא עובר בנקל ממקום למקום.

חלק מן העולים אינם נקלטים. הם תיארו לעצמם את הכל אחרת. נוף הארץ, רוח תושביה, דרכי חייה — כל אלה אינם נראים להם. הם ממשיכים לנדוד, לחפש את אשרם במקום אחר, ואולי לא ימצאוהו לעולם.

לכן אין צורך להיבהל מן המיספר

המחיר ששולם: מעפילים שגורשו על ידי חיילים בריטיים

זהו תירוץ. משבר כלכלי, ואפילו משבר המור פי עשרה מן המיתון הנוכחי, אין בי כוחו לחולל לבדו תנועה כה נרחבת של ירידה.

הוא יכול רק להכליט, להעלות על פני השטח, ולהחריף, משבר נפשי עמוק יותר, שהיה מכוסה עד כה מתחת לסף ההכרה.

במדינה נורמלית, כאשר באים המים הי כלכליים עד נפש, קמה תנועה ציבורית גדולה לשינוי פני הדברים. קמות תנועות מהפכניות, או תנועות רפורמה חזקות. גור בר הרצון לחצוץ על הממשלה לשנות את דרכיה, או לסלק את הממשלה ולשים אחרת במקומה.

שום דבר כזה לא קרה בארץ. לא עברה עוד שנה מאז הבחירות האחרונות, בהן הצביע רוב עצום בעד מפלגות הממשלה הנוכחיות.

איתן השכמות, המולידות כיום את תאוות הירידה, הולידו אז את תנועת את"א.

יתכן שהישילו אותן. יתכן שהן רומו. יתכן שהן רצו להיות מרומות. על כל פנים, גם כיום לא קמה בארץ תנועה המונית אדירה נגד הממשלה הקיימת, או נגד המישטר הקיים.

כאשר הבלתי-מרוצים — התוסי סים ומריהנפש — אינם חולמים על שינוי בארץ, אלא על החי לפת הארץ, הרי זה סימפטום למחלה עמוקה מאד.

★ ★ ★

יש האומרים כי זוהי תופעה טבעית, יש ארצות גדולות ועשירות — ארצות הברית, קנדה, גרמניה — והן מושכות אליהן את טובי הכוחות. הן מושכות בעיקר מדענים, רופאים, כלכלנים, סטנאים, מהנדסים — כוחות מאומנים מעילית הי חברה. לא רק מישראל, אלא גם ממדינות

רב בעלי הרצון הטוב במדינת ישראל. **זמרים שהסיבה** לירידה היא כלכי לית. איני מאמין בכך. אין זו סיבה.

כאשר אלה יורדים — כאשר אלה חושבים אפילו על הגירה — הרי זה אות לבשבר עמוק. משבר שהיה צריך להועיק אף את האזרח האדיש והשאנן ביותר שבק

היהודי הנווד: קאריקסורה של גוסטב דורה (1852)

המרשים של רבע מיליון יורדים, שנטשו את הארץ בשנים בהן הגיעו אליה למעלה ממיליון וחצי עולים. אם יורד אחד מבין כל ששה עולים, עוד אין זה אסון.

אולי יש בכך אף משום חיוב כלשהו. זהו שסתוב-כסתוב. מי שי אינו מתקשר לארץ החדשה, מי שאינו מוכן לקשור את גורלו לי גורלה, מוטב לו לרדת. איננו רוי צים שארצנו תהיה בתיסוהר למי שאינו רוצה להתנחל בה.

לכן יש לעמוד על חופש הירידה — הן כעקרון אנושי דמוקרטי, הן כצו של תבונה לאומית. לא נקים חומה סביב הי מדינה, כפי שעשתה גרמניה המזרחית. אולם מה שמתנבש לאחרונה בארץ, הוא דבר הרבה יותר חמור.

★ ★ ★

עיר אמריקאי המבקר עתה בארץ, שביקש לעמוד על בעיות המדינה ושאי פותיה, הגדיר את המצב בפשטות רבה: "מה קורה כאן? דיברתי עם הרבה עשרות אנשים, רובם צעיריים שגדלו בישראל. כמעט כולם פנו אלי בשאלות כגון: איך להגר לארצות-הברית? איך למצוא שם פרנסה? מה המקום הטוב ביותר שם? מה המקצוע הכי מוכש?" אותו צעיר קיבל רושם מוגזם, אך נוקב: "כל האינטליגנציה הצעירה בארץ יושבת על המזחנות".

כאן לא מדובר עוד על עולים חדשים, שלא נקלטו. כאן לא מדובר גם על עניים, שאינם מוצאים פת לחם.

כאן מדובר על שומנה וסולתה של החברה הישראלית הצעירה, צעירים וגם בני-צעירים, בני השכיכות המשכילות, בני העילית הי חברתית התופסת את עמדותי המפתח החשובות במדינה.